

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

Gyermekvállalási tervek és gyermektelenségi trendek Magyarországon a nők és a férfiak körében

Tartalom

Bevezetés.....	2
Vágyott gyermekszám.....	3
Vágyott gyermekszám a KSH adatai alapján (2016, 2021).....	3
Vágyott gyermekszám a Hungarostudy alapján (2021)	3
Vágyott gyermekszám a Századvég családi értékek kutatás alapján (2021).....	4
Vágyott gyermekszám a Magyar Ifjúság kutatásban (2020)	4
Gyermektelenség.....	4
Gyermektelenség a KSH népszámlálási adatok alapján (2011, 2022)	4
Gyermektelenség a Hungarostudy kutatás alapján (2021)	6
Gyermektelenség a Magyar Ifjúság kutatás alapján (2020)	7
Összegzés	8
Mellékletek.....	10
Nők gyermekvállalása 1980 óta	10
Férfiak gyermekvállalása 1980 óta.....	11
Gyermektelen nők 1990-2022	12
Gyermektelen férfiak 1990-2022.....	13

2023. december

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

Bevezetés

Családpolitikánk egyik alapelve, hogy segítsen lebontani a vágyott gyermekek megszületése előtt álló akadályokat, ezért is használjuk gyakran a Kopp Máriától örökölt jelmondatot: „Szülessenek meg a vágyott gyermekek!”. Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy az utóbbi időkből hogyan alakult a vágyott gyermekek száma és ez a szám elegendő-e ahhoz, hogy elérjük a népesség reprodukciójához szükséges születésszámot.

Ezzel párhuzamosan érdemes vizsgálni a gyermektelenek számának és arányának alakulását is, hiszen ez is jelentősen befolyásolja a teljes termékenységi ráta végső értékét. Magyarországon a szülőképes korú nők számának folyamatos csökkenése mellett sajnálatos módon rohamosan nő azok aránya is, akik életük során egyetlen gyermeknek sem adnak életet.

A népesség reprodukciójához a 2,1-es teljes termékenységi rátát kellene elérni, amely 2011-ben még 1,23 volt, 2021-re 1,59-re emelkedett, azóta pedig a 2022-es visszaesést követően (1,52) gyakorlatilag stagnál (2023 január-novemberi időszakban 1,51).

Magyarországon a gyermekvállalási magatartást több kutatás is vizsgálja és vizsgálta az elmúlt években, amelyek alapján átfogó képet kaphatunk a férfiak és a nők esetében is a vágyott és a megszületett gyermekek számáról, valamint a gyermektelenség alakulásáról. A KSH Népeségtudományi Kutatóközpontja, a KSH cenzusai, a KINCS 2021-ben 18-40 évesek körében készült Hungarostudy kutatása, a Századvég KINCS-el együttműködésben végzett nagymintás családi értékutatása és a Magyar Ifjúság kutatás is vizsgálta ezen kérdéseket.

Vágyott gyermekszám

A vágyott gyermekek száma az elérhető felmérések adatai alapján a 2-es érték körül mozog, a nőknél valamivel magasabb, mint a férfiaknál. Ez azt jelenti, hogy a vágyott gyermekek száma a fiatal felnőttek körében éppen a népesség reprodukciójához szükséges határvonalnál húzódik.

Vágyott gyermekszám a KSH adatai alapján (2016, 2021)

- Az ideális gyermekszám értéke a KSH Népeségstudományi Kutatóintézet felmérése alapján 2016-ban 2,2 mind a nők, mind a férfiak körében, a tervezett gyermekszám értéke átlagosan 2,0 a nők és 1,9 a férfiak körében.
- A Demográfiai portré 2021 kötet legfontosabb következtetése, hogy a szándékolt és az elért gyermekszám közötti olló nyitva van, azaz még mindig vannak olyan vágyott gyermekek, akik nem születnek meg. 2001-ben 27-29 éves női kohorsz átlagosan 1 gyermekkel rendelkezett és átlagosan 2,22 gyermeket tervezett, majd 2012-ben, azaz 38-40 éves korukban a tervezett gyermekszámuk 2,03-ra csökkent, míg a megszületett gyermekek száma 1,67 lett.

Vágyott gyermekszám a Hungarostudy alapján (2021)

- A Hungarostudy kutatások előző hullámai szerint a magyarok átlagosan több mint 2 gyermeket terveznek. (2006-ban a 35 évesnél fiatalabb nők 2,08, a férfiak 2,07 gyermeket terveztek.)
- 2021-ben a 18-29 évesek körében az életükben összesen tervezett átlagos gyermekszám 2,07 (a meglévő gyermekszám [átlagosan 0,23] és a még tervezett gyermekszám összesen).
- A 30 év alatti férfiak 2,03 gyermeket terveznek, a 30 év alatti nők átlagosan pedig 2,1-et. (Ez tartalmazza a már meglévő gyermek számát is). Csak a további tervezett átlagos gyermekszám (meglévő gyermekek száma nélkül): férfiaknál 1,65, a nőknél 1,87.
- A Hungarostudy 2021 kutatás szerint az egész életre vonatkozóan összes tervezett gyermekszám kissé növekszik az életkor előrehaladtával, de a legfiatalabbak is két gyermekben gondolkodnak (18-19 évesek 2,06; 20-24 évesek 2,06; 25-29 évesek 2,08; 30-39 évesek 2,09; 40 évesek 2,1).

- A 2021-es kutatásból az is kiderült, hogy az elkövetkező 5 évben a 18-40 éves férfiak 57%-a tervezett gyermeket, a nőknek pedig 71%-a. A 30 év alattiak esetében a 18-24 évesek 31%-a tervezett gyermeket az elkövetkező 5 évben, a 25-29 évesek pedig 81%-a, a 30 évesek és idősebbek 88%-a nyilatkozott úgy, hogy szeretne gyermeket a következő öt évben.

Vágyott gyermekszám a Századvég családi értékek kutatás alapján (2021)

- A 60 ezer embert megszólító 2021-es kutatás adatai alapján a 18-29 éves férfiak körében a kívánt gyermekszám 2,11, a nők körében pedig 2,12 volt.
- A 18-29 éves fiatalok kétgyermekes családmódelben gondolkodnak (2,1 a kívánt gyermekszám), az ideális gyermekszámról való elképzelésük 2,31.

Vágyott gyermekszám a Magyar Ifjúság kutatásban (2020)

- A 15-29 év közötti fiatalok 1,77 gyermek vállalását tervezik, a férfiak kevesebb gyermeket (1,7) terveznek, mint a nők (1,85).
- Az életkor előrehaladtával a tervezett gyermekszám növekszik (18-19 évesek 1,72; 20-24 évesek 1,74; 25-29 évesek 1,84).

Gyermektelenség

A gyermektelenség jelensége (ami többnyire nem tudatos gyermektelenséget jelent) egyre inkább terjed Magyarországon is, a többi fejlett országhoz hasonlóan. A férfiak esetében nagyobb arányú, mint a nőknél, ugyanakkor az elmúlt években a növekedés mértéke a nők esetében volt jelentősebb. Az okok között - a különféle felmérések alapján - a legmeghatározóbb a stabil párkapcsolat hiánya.

Gyermektelenség a KSH népszámlálási adatok alapján (2011, 2022)

Férfiak (2011 vs 2022)

- A 2022-es népszámlálás adatai szerint tovább nőtt a gyermektelen férfiak aránya hazánkban: a 15-49 éves férfiak 59%-ának nem született még gyermeke, azaz 50 éves koruk előtt tízből hat férfinak nincsen gyermeke.

- Az egyes korosztályokban a gyermektelen férfiak aránya így alakult 2011 és 2022 között:
 - a 15-29 évesek korosztályában kissé csökkent (91,9%-ról 90,7%-ra), míg
 - a 30-39 évesek körében 44,4%-ról 54,6%-ra nőtt, azaz negyedével több a gyermektelen harmincas férfi most, mint 2011-ben,
 - a 40-49 évesek körében pedig 20,8%-ról 30%-ra emelkedett, azaz másfélszer több negyvenes éveiben járó gyermektelen férfi van, mint tíz évvel korábban.
- A 30 év alatti korosztályban 2011-ben és 2022-ben is tízből kilenc fiatal férfi gyermektelen.
- A 30 év felettiek¹ vizsgálva már azt láthatjuk, hogy a férfiak 41%-ának nincs gyermeke, azaz tízből négy 30 és 50 év közötti férfi gyermektelen. A 30-50 év közötti férfiaknak a rendszerváltás idején 17%-a, 2011-ben 34%-a, most pedig 41%-a gyermektelen.
- 2011 és 2022 között a harmincas éveikben járó (30-39 éves) gyermektelen férfiak részaránya nőtt (44%-ról 55%-ra), de létszámuk érdemben nem változott (354 ezer és 348 ezer), ezzel szemben a negyvenes éveikben járó (40-49 éves) férfiak körében tíz év alatt másfélszeresére emelkedett a gyermektelenek aránya (21%-ról 30%-ra emelkedett), létszámuk pedig 75 százalékkal, több, mint százezerrel nőtt (136 ezerről 240 ezerre).

Nők (2011 vs 2022)

- A 2022-es népszámlálási adatokat vizsgálva az láthatjuk, hogy a 15-49 éves női korosztály esetében az ebbe a korcsoportba tartozó nők 47%-ának nincs gyermeke (2011-ben 44% volt), azaz a gyermekvállalási korban lévő 15-49 éves női korosztály felének nincs gyereke.
- Az egyes korosztályokban a gyermektelen nők aránya így alakult 2011 és 2022 között:
 - a 15-19 évesek korosztályában nem változott (97%), míg
 - a 20-24 évesek körében 87%-ról 85%-ra kissé csökkent,

¹ 30-49 éveseket jelenti

- a 30-39 évesek körében 27%-ról 39%-ra nőtt, azaz másfélszer több a gyermektelen harmincas nő,

- a 40-49 évesek körében pedig 9,8%-ról 18,1%-ra emelkedett, azaz majdnem megduplázódott az arányuk.

- A 30 év alatti nők esetében 82% a gyermektelenek aránya, ami 2011-hez képest hasonló mértékű (83%), miközben a létszámuk 17 százalékkal (132 ezerrel) csökkent.
- A 30 év felettiek² esetében a nők 27 százalékának nincs gyermeke, míg 2011-ben 19% tartozott ebbe a csoportba.
- Figyelemre méltó tény, hogy 2011 és 2022 között a 30-39 éves nők esetében 27%-ról 39%-ra, azaz másfélszeresére nőtt a gyermektelenek aránya, miközben a létszámuk csak 10 százalékkal (23 ezer fővel) nőtt.
- A rendszerváltás idején a 30 éves nők közel felének már két gyermeke volt, és csupán 13%-uk volt gyermektelen. Ezek az arányok 2022-re szinte megfordultak. 2022-ben a 30 éves nők 56 %-a gyermektelen és 13,7 %-uk tartozik a kétgyermekes családok közé.
- A legdrámaibb változás a negyvenes éveikben járó nők esetében következett be, akiknél 2011 és 2022 között közel megduplázódott a gyermektelenek részaránya (9,8%-ról 18,1%-ra), létszámuk pedig még nagyobb mértékben, 75 százalékkal emelkedett (63 ezerrel 141 ezerre).
- A 40-49 éves nők körében tapasztalt ekkora mértékű gyermektelenség új jelenség, hiszen a korábbi évtizedekben mindig 8-10% körüli volt a részarányuk és 60 ezer körüli a létszámuk, ami mostanra 18%-ra és 141 ezer főre emelkedett.

Gyermektelenség a Hungarostudy kutatás alapján (2021)

- A 18-29 évesek 86 százalékának nincs gyermeke. Ezen gyermektelen fiatalok nagy többsége (81%) szeretne gyermeket vállalni, azonban 19%-uk úgy nyilatkozott, hogy nem tervez családot alapítani az élete során (nők és férfiak egyformán).
- A Hungarostudy 2021 kutatásban a 18-29 évesek között a férfiak 93,8%-ának nincs gyermeke, az ugyanezen korosztályba tartozó 18-29 évesek nők 77,2%-a gyermektelen. Életkori bontásban a gyermektelenek aránya a férfiak esetében:

² 30-49 éveseket jelenti

- 18-19 évesek 100%-a,
- a 20-24 évesek 97,3%-a,
- a 25-29 évesek 87,3%-a.

Életkori bontásban a gyermektelenek aránya a nők esetében:

- 18-19 évesek 96,3%-a,
- a 20-24 évesek 86,2%-a,
- 25-29 évesek 63,8%-a.

Gyermektelenség a Magyar Ifjúság kutatás alapján (2020)

- A 15-29 éves magyar fiatalok 87%-ának nincs gyermeke. A gyermektelen fiatalok 11%-a nem tervez gyermekvállalást a jövőben sem.
- A 15-29 éves férfiak 90%-a gyermektelen. A fiatal férfiak 12,6%-a nem tervez gyermekvállalást a jövőben sem.
- A 15-29 éves nők 83%-a gyermektelen. A fiatal nők 9%-a nem szeretne gyermeket vállalni a későbbiek során sem.

Összegzés

Magyarországon a gyermekvállalási korban lévő 15-49 éves nők száma 2010-2022 között 9 százalékkal csökkent, de a gyermekvállalás szempontjából meghatározó, a születő gyermekek 90 százalékát világra hozó 20-40 éves korosztály létszáma 20 százalékkal kevesebb most, mint egy évtizeddel korábban. A 15-59 éves férfiak száma 7 százalékkal csökkent ugyanezen időszakban, tehát mind a két nem esetében csökkenő gyermekvállalási korban lévő korosztályról beszélhetünk.

Az első gyermek születésének átlagos anyai életkora emelkedik, 2011-es 28,3 évről 2022-re 29,2-re nőtt. Magyarországon tehát 2011 óta egy évvel növekedett a nők átlagos életkora az első gyermekük születésekor, de még így is 30 éves kor alatt van, ami alacsonyabb, mint az uniós átlag.

A fenti jelenségek mellett a nők körében sajnálatos módon rohamosan nő azok aránya, akik életük során egyetlen gyermeknek sem adnak életet, miközben a férfiak körében is egyre többekre jellemző a gyermektelenség. Fontos és intő jel, hogy az elmúlt évtizedben duplájára nőtt a 40 évesnél idősebb gyermektelen nők aránya a szülőképes női korosztályon belül, és nagyjából másfélszeresére a 30-as éveikben járó gyermektelen nők aránya. Ugyanakkor öröndetes, hogy a húszas éveikben járóknál nincs változás 2011 óta, bár hozzá kell tenni, hogy ötből négy huszonéves nőnek nincs gyermeke, miközben a nők életében ez a legtermékenyebb időszak.

A 15-49 éves férfiak közül minden hatodik gyermektelen, miközben 30 éve még csak minden negyedik volt az. A 40-es éveikben járó férfi korosztályban 2011-ben még minden ötödik, ma már minden negyedik férfi gyermektelen.

Jelentős kihívás, hogy a gyermektelenség „vírusának” terjedése mellett a vágyott gyermekek száma a fiatal felnőttek körében éppen csak eléri a népesség reprodukciójához szükséges 2-es határértéket. A legtöbb fent ismertetett kutatás alapján a vágyott gyermekszám kettő körüli, ami a nőknél kissé magasabb, a férfiaknál kissé alacsonyabb.

Ha a vágyott gyermekszám éppen csak eléri a reprodukcióhoz szükséges mértéket és mindez párosul a növekvő (többnyire nem tudatos) gyermektelenségi arányokkal, akkor matematikailag nem lehetséges a 2,1-es termékenységi ráta elérése. A 2,1-es érték eléréséhez

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

tehát egyszerre kell növelni a több gyermek iránti vágyat a fiatal felnőttekben, a kettő vagy a három és több gyermekes családmódellet népszerűsítve és ezzel párhuzamosan aktívan küzdeni a gyermektelenség terjedő jelensége ellen.

Mellékletek

Nők gyermekvállalása 1980 óta

Évszám	Összes nő száma	15-49 éves nők száma	15-49 éves nők aránya az összes nő körében	Élveszületések száma	Ezer 15-49 éves nőre jutó élveszületés	Teljes termékenységi arányszám (TTA)
1980	5 520 754	2 583 434	46,8	148 673	57,6	..
1990	5 389 919	2 529 529	46,9	125 679	49,4	1,87
2001	5 349 286	2 549 059	47,7	97 047	38,1	1,31
2012	5 207 259	2 333 955	44,8	90 269	38,7	1,34
2013	5 192 845	2 326 115	44,8	88 689	38,2	1,34
2014	5 173 974	2 311 352	44,7	91 510	39,7	1,41
2015	5 159 792	2 296 004	44,5	91 690	40	1,44
2016	5 141 966	2 282 209	44,4	93 063	40,9	1,49
2017	5 122 270	2 262 077	44,2	91 577	40,6	1,49
2018	5 106 769	2 243 595	43,9	89 807	40,2	1,49
2019	5 096 935	2 224 985	43,7	89 193	40,2	1,49
2020	5 088 736	2 207 884	43,4	92 338	42	1,56
2021	5 066 978	2 184 735	43,1	93 039	42,7	1,59
2022	5 044 135	2 168 713	43	88 491	40,9	1,52
2023	4 974 484	2 131 847	42,9

KINCSKOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

Férfiak gyermekvállalása 1980 óta

Évszám	Összes férfi száma, fő	15-49 éves férfiak száma, fő	15-49 éves férfiak aránya az összes férfi körében, %	Élveszületések száma	Ezer 15-49 éves férfira jutó élveszületés	Teljes termékenységi arányszám (TTA)
1980	5188709	2586513	49,8	148 673	57,5	..
1990	4984904	2549655	51,1	125 679	49,3	..
2001	4851012	2567631	52,9	97 047	37,8	..
2012	4724666	2396763	50,7	90 269	37,7	..
2013	4715953	2392605	50,7	88 689	37,1	..
2014	4703391	2380674	50,6	91 510	38,4	..
2015	4695779	2369225	50,5	91 690	38,7	..
2016	4688519	2360504	50,3	93 063	39,4	1,36*
2017	4675291	2343810	50,1	91 577	39,1	..
2018	4671602	2331731	49,9	89 807	38,5	..
2019	4675821	2322931	49,7	89 193	38,4	..
2020	4680790	2311487	49,4	92 338	39,9	..
2021	4663794	2287911	49,1	93 039	40,7	..
2022	4644875	2270828	48,9	88 491	39,0	..
2023	4625260	2245224	48,5

(*) Forrás: 2016. évi mikrocenzus, becstült adat

.. azt jelenti, hogy nincs adat

KINCSKOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

Gyermektelen nők 1990-2022

Év	1990			2001			2011			2022		
	Korcsop ort	Nők száma	Gyerme k- telenek száma	Nők száma	Gyerme k- telenek száma	Gyer mekte lenek aránya	Nők száma	Gyerme k- telenek száma	Gyer mekte lenek aránya	Nők száma	Gyerme k- telenek száma	Gyer mekte lenek aránya
15-19	373 452	354 047	94,8	327 262	316 612	96,7	287 568	279 148	97,1	239 618	232 626	97,1
20-24	331 792	191 178	57,6	395 864	310 664	78,5	314 375	272 311	86,6	248 122	210 088	84,7
25-29	306 619	65 337	21,3	385 527	168 831	43,8	335 856	223 988	66,7	293 117	200 829	68,5
30-34	385 382	41 702	10,8	345 986	60 953	17,6	401 619	143 904	35,8	303 215	144 433	47,6
35-39	424 242	37 812	8,9	305 703	29 693	9,7	388 074	68 886	17,8	303 768	90 959	29,9
40-44	361 232	30 794	8,5	362 691	28 681	7,9	346 058	37 880	10,9	376 209	77 574	20,6
45-49	346 810	30 557	8,8	426 026	33 914	8	301 362	25 459	8,4	404 664	63 955	15,8
Korcsoportos bontás												
15-29	1 011 863	610 562	60,3	1 108 653	796 107	71,8	937 799	775 447	82,7	780 857	643 543	82,4
30-39	809 624	79 514	9,8	651 689	90 646	13,9	789 693	212 790	26,9	606 983	235 392	38,8
40-49	708 042	61 351	8,7	788 717	62 595	7,9	647 420	63 339	9,8	780 873	141 529	18,1
15-49	2 529 529	751 427	29,7	2 549 059	949 348	37,2	2 374 912	1 051 576	44,3	2 168 713	1 020 464	47,1

Forrás: KSH

KINCSKOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

Gyermektelen férfiak 1990-2022

Év	1990			2001			2011			2022		
	Korcsoport	Férfiak száma	Gyermektelenek száma	Gyermek telenek aránya	Férfiak száma	Gyermektelenek száma	Gyermek telenek aránya	Férfiak száma	Gyermektelenek száma	Gyermek telenek aránya	Férfiak száma	Gyermek telenek száma
15-19	300 138	296 084	98,6	272 833	270 398	99,1	304 075	301 895	99,3	248 963	247 345	99,4
20-24	348 861	289 513	83	414 606	379 195	91,5	317 039	299 179	94,4	260 547	243 364	93,4
25-29	313 671	141 230	45	400 504	263 272	65,7	310 238	254 816	82,1	292 104	236 381	80,9
30-34	389 033	97 080	25	355 211	123 631	34,8	385 903	214 720	55,6	319 956	200 624	62,7
35-39	423 099	73 617	17,4	304 127	67 610	22,2	412 285	139 280	33,8	317 683	147 683	46,5
40-44	355 443	45 644	12,8	348 053	62 890	18,1	358 261	81 248	22,7	371 887	126 658	34,1
45-49	328 144	38 851	11,8	399 637	57 926	14,5	297 246	55 352	18,6	427 784	113 212	26,5
Korcsoportos bontás												
15-29	962 670	726 827	75,5	108 7943	912 865	83,9	931 352	855 890	91,9	801 614	727 090	90,7
30-39	812 132	170 697	21	659 338	191 241	29	798 188	354 000	44,4	637 639	348 307	54,6
40-49	683 587	84 495	12,4	652 180	120 816	18,5	655 507	136 600	20,8	799 671	239 870	30,0
15-49	2 458 389	982 019	39,9	2 494 971	1 224 922	49,1	2 385 047	1 346 490	56,5	2 238 924	1 315 267	58,7

Forrás: KSH